

VU Research Portal

Meervoudige aansprakelijkstelling

de Graaf, F.C.W.

2018

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

de Graaf, F. C. W. (2018). *Meervoudige aansprakelijkstelling: Een analyse van rechtsfiguren die aansprakelijkstelling voor meer dan één strafbaar feit normeren*. Boomjuridisch.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Verkorte inhoudsopgave

Gebruikte afkortingen	17
I INLEIDING, ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSMETHODEN	19
1 Inleiding	19
2 Meervoudige aansprakelijkstelling nader beschouwd	20
2.1 Een omschrijving van meervoudige aansprakelijkstelling	20
2.2 Het belang van onderzoek naar meervoudige aansprakelijkstelling	22
3 Doel van het onderzoek	24
4 Onderzoeksvragen en onderzoeksmethoden	25
5 De rol van proportionaliteit in het onderzoek naar meervoudige aansprakelijkstelling	27
6 Afbakening van het onderzoeksterrein	30
II GELIJKTIJDIGE BERECHTING EN BESTRAFFING WEGENS MEERDERE STRAFBARE FEITEN	33
1 Inleiding	33
2 Samenloop van strafbare feiten	34
2.1 Inleiding	34
2.2 Samenloop van strafbare feiten of slechts één feit?	38
2.3 Eendaadse samenloop	40
2.4 Voortgezette handeling	67
2.5 De vormgeving van de tenlastelegging en de kwalificatievraag	82
2.6 Meerdaadse samenloop	87
2.7 De Wet OM-afdoening en samenloop	119
2.8 Afsluiting: herziening van de gehele samenloopregeling gewenst?	120
3 Gewoontedelicten	122
3.1 Het maken van een gewoonte van het begaan van bepaalde strafbare feiten	122
3.2 Tenlastelegging en bewezenverklaring van gewoontedelicten	126
4 Samengestelde delicten	128
4.1 Inleiding	128
4.2 Artikel 138 lid 3 Sr, artikel 138a lid 2 Sr, artikel 139 lid 3 Sr	129
4.3 Artikel 202 Sr	130
4.4 Artikel 288 Sr	131
4.5 Artikel 311 sub 3 en sub 5 Sr en artikel 312 Sr	133
4.6 Conclusie	138

5	Het meewegen van niet (eerder) ten laste gelegde strafbare feiten bij de straftoemeting	138
5.1	Inleiding	138
5.2	Voeging ad informandum	140
5.3	Strafbare feiten als nadere uitwerking van de omstandigheden waaronder het bewezen verklaarde is begaan	145
5.4	De tenlastelegging van het grootschalig bezit van kinderporno	148
5.5	Conclusie	150
6	Consistentie tussen de besproken rechtsfiguren	151
6.1	Samenloop, gewoontedelicten en samengestelde delicten	151
6.2	Afsluiting en vooruitblik	154
III	BESTRAFFING MET INACHTNEMING VAN VEROORDELINGEN WEGENS EERDER BEGANE FEITEN	155
1	Inleiding	155
2	Modaliteiten voor strafverhoging wegens recidive	157
3	Rechtvaardiging voor strafverhoging bij recidive	159
3.1	Inleiding	159
3.2	Rechtvaardigingen voor strafverhoging wegens recidive in de literatuur	160
3.3	Rechtvaardigingen voor strafverhoging wegens recidive in de Nederlandse wetsgeschiedenis	163
3.4	Conclusie	166
4	Recidive als wettelijke strafverhogingsgrond	167
4.1	De recidiveregeling in de artikelen 421-423 (oud) Sr	167
4.2	Recidive als strafverhogingsgrond in het algemeen deel van het Wetboek van Strafrecht	169
4.3	Delictspecifieke recidive	179
4.4	Recidive ten laste leggen?	182
4.5	Conclusie	184
5	Recidive als relevante factor in de strafvordering en straftoemeting	185
5.1	Inleiding	185
5.2	Recidive bij de straftoemeting	186
5.3	Recidive in de strafvordering	188
5.4	Afsluiting: losse eindjes?	190
6	De onherroepelijkheid van de eerdere veroordeling als voorwaarde voor strafverhoging wegens recidive	191
6.1	Niet-onherroepelijke veroordelingen tot reeds ten uitvoer gelegde straffen	191
6.2	Op welk moment moet de eerdere veroordeling onherroepelijk zijn?	193
6.3	Het in aanmerking nemen van eerdere veroordelingen, recidive en samenloop	198

7	Veelplegers en meervoudige aansprakelijkstelling: de ISD-maatregel	201
7.1	Inleiding	201
7.2	De ISD-maatregel: achtergrond en doelstellingen	202
7.3	Het wettelijk kader	204
7.4	Het maatregelkarakter van de ISD en proportionaliteit	206
7.5	Toepassing van de ISD-maatregel in de praktijk	208
7.6	Conclusie	212
8	Recidive op consistente wijze in aanmerking nemen bij het bepalen van de straf	212
8.1	Inleiding	212
8.2	De rol van artikel 43a Sr in een consistent systeem van bestrafing na recidive	213
8.3	Afsluiting en vooruitblik	220
IV	BESCHERMING TEGEN MEERVOUDIGE AANSPRAKELIJKSTELLING	223
1	Inleiding	223
2	Ne bis in idem	224
2.1	Inleiding	224
2.2	Bescherming na aansprakelijkstelling door de strafrechter: artikel 68 Sr	227
2.3	Niet ten laste gelegde strafbare feiten en ne bis in idem	233
2.4	Bescherming na aansprakelijkstelling door het openbaar ministerie: artikel 255a Sv	236
2.5	Bescherming na de oplegging van een bestuurlijke boete: artikel 243 lid 2 Sv	238
2.6	Strafrechtelijke vervolging na eerder sanctioneren, niet zijnde een bestuurlijke boete	244
2.7	Wegens hetzelfde feit (idem)	249
2.8	Bescherming tegen een tweede vervolging (bis)	271
2.9	Non bis in eundem hominem?	278
2.10	Afsluiting	281
3	Kwalificatie-uitsluitingsgronden	282
3.1	De verschillende functies van kwalificatie- uitsluitingsgronden	282
3.2	Het verwerven of voorhanden hebben van een uit eigen misdrijf afkomstig voorwerp	285
3.3	Afsluiting	291
4	Specialiteit	292
4.1	Inleiding	292
4.2	Logische specialiteit	293
4.3	Systematische specialiteit en de bijzondere regeling	295
4.4	De verankering van de regeling over specialiteit in de wet	297
4.5	Afsluiting	298
5	Consistentie in bescherming tegen meervoudige aansprakelijkstelling	298

V	SYNTHESE	303
1	Inleiding	303
2	Eendaadse samenloop, voortgezette handeling en het ne bis in idem-beginsel	304
2.1	Inleiding	304
2.2	Vereenvoudiging van de samenloopregeling gewenst?	305
2.3	Enkelvoudige kwalificatie bij eendaadse samenloop	307
2.4	Het feitsbegrip bij eendaadse samenloop en ne bis in idem	315
2.5	De voortgezette handeling: aanscherpen of afschaffen?	326
2.6	Voortdurende delicten, ne bis in idem en samenloop	333
2.7	Conclusie en aanbevelingen	335
3	Recidive, ne bis in idem en meerdaadse samenloop	338
3.1	Inleiding	338
3.2	Strafverhoging bij recidive en het ne bis in idem-beginsel	339
3.3	De afbakening tussen recidive en meerdaadse samenloop	346
3.4	De ISD-maatregel in het systeem van rechtsfiguren rondom meervoudige aansprakelijkstelling	359
3.5	Conclusie	361
4	Slotbeschouwing	362
4.1	Inleiding	362
4.2	Gelijktijdige berechting en bestraffing wegens meerdere strafbare feiten	362
4.3	Bestrafing met inachtneming van veroordelingen wegens eerder begane feiten	365
4.4	Bescherming tegen meervoudige aansprakelijkstelling	366
4.5	Slot: één systeem van rechtsfiguren rondom meervoudige aansprakelijkstelling	367
	Samenvatting	371
	Summary	379
	Trefwoordenregister	385
	Literatuur	389

Volledige inhoudsopgave

Gebruikte afkortingen	17
I INLEIDING, ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSMETHODEN	19
1 Inleiding	19
2 Meervoudige aansprakelijkstelling nader beschouwd	20
2.1 Een omschrijving van meervoudige aansprakelijkstelling	20
2.2 Het belang van onderzoek naar meervoudige aansprakelijkstelling	22
3 Doel van het onderzoek	24
4 Onderzoeksvragen en onderzoeksmethoden	25
5 De rol van proportionaliteit in het onderzoek naar meervoudige aansprakelijkstelling	27
6 Afbakening van het onderzoeksterrein	30
II GELIJKTIJDIGE BERECHTING EN BESTRAFFING WEGENS MEERDERE STRAFBARE FEITEN	33
1 Inleiding	33
2 Samenloop van strafbare feiten	34
2.1 Inleiding	34
2.2 Samenloop van strafbare feiten of slechts één feit?	38
2.3 Eendaadse samenloop	40
2.3.1 Achtergrond en ratio van de regeling van eendaadse samenloop	40
2.3.2 De rechtsgevolgen en reikwijdte van de toepassing van artikel 55 lid 1 Sr	42
2.3.3 Kwalificatie-uitsluitingsgrond of straftoematingsbegrenzer?	43
2.3.4 Het feitsbegrip bij eendaadse samenloop sinds 1886	47
2.3.5 Het feitsbegrip bij eendaadse samenloop in recente rechtspraak	50
2.3.5.1 Een gelijke strekking van de strafbepalingen	50
2.3.5.2 Eendaadse samenloop in geval van een (enigszins) uiteenlopende strekking	52
2.3.5.3 Eendaadse samenloop tussen onvoltooide en voltooide delictsvormen	57
2.3.5.4 Het feitsbegrip bij eendaadse samenloop in de literatuur	60
2.3.6 De arresten van de Hoge Raad van 20 juni 2017 en eendaadse samenloop	62

2.3.7	Afsluiting: het beschermingsbereik van eendaadse samenloop	66
2.4	Voortgezette handeling	67
2.4.1	Achtergrond en ratio van de voortgezette handeling	67
2.4.2	Voorwaarden voor het aannemen van een voortgezette handeling	70
2.4.2.1	Eén ongeoorloofd wilsbesluit	70
2.4.2.2	Soortgelijkheid van de strafbare feiten	72
2.4.3	De voortgezette handeling nader bekeken: een analyse van rechtspraak van voor en na 20 juni 2017	74
2.4.3.1	Inleiding	74
2.4.3.2	Meerdere soortgelijke strafbare feiten worden achter elkaar begaan	75
2.4.3.3	Het eerste strafbare feit wordt begaan teneinde het tweede strafbare feit te kunnen begaan	76
2.4.3.4	De arresten van de Hoge Raad van 20 juni 2017 en de voortgezette handeling	78
2.4.4	Afsluiting	81
2.5	De vormgeving van de tenlastelegging en de kwalificatievraag	82
2.5.1	Eendaadse samenloop, voortgezette handeling of één feit?	82
2.5.2	Mag de rechter van meerdere bewezen verklaarde feiten in de kwalificatie één feit maken?	84
2.6	Meerdaadse samenloop	87
2.6.1	Meerdaadse samenloop als veelomvattend sluitstuk van de samenloopbepalingen	87
2.6.2	De ratio van de rechtsfiguur meerdaadse samenloop	89
2.6.3	De huidige regeling van de meerdaadse samenloop	92
2.6.4	Meerdaadse samenloop: grond voor strafverhoging?	95
2.6.5	Meerdaadse samenloop: strafmatiging in alle gevallen?	97
2.6.6	Artikel 63 Sr: samenloop bij ongelijktijdige berechting	101
2.6.6.1	Ratio en toepassingsbereik van artikel 63 Sr	101
2.6.6.2	Artikel 63 Sr als grond voor strafvermindering?	106
2.6.6.3	Hoeveel tussentijdse veroordelingen tot straffen?	109
2.6.7	Het Wetsvoorstel herziening regeling meerdaadse samenloop in strafzaken	110
2.6.7.1	Achtergrond	110
2.6.7.2	Voorgestelde wijzigingen van de artikelen 57 en 58 Sr	111
2.6.7.3	Voorgestelde wijzigingen van artikel 63 Sr	113
2.6.7.4	Meerdaadse samenloop en de oplegging van taakstraffen en geldboetes	118

2.7	De Wet OM-afdoening en samenloop	119
2.8	Afsluiting: herziening van de gehele samenloopregeling gewenst?	120
3	Gewoontedelicten	122
3.1	Het maken van een gewoonte van het begaan van bepaalde strafbare feiten	122
3.2	Tenlastelegging en bewezenverklaring van gewoontedelicten	126
4	Samengestelde delicten	128
4.1	Inleiding	128
4.2	Artikel 138 lid 3 Sr, artikel 138a lid 2 Sr, artikel 139 lid 3 Sr	129
4.3	Artikel 202 Sr	130
4.4	Artikel 288 Sr	131
4.5	Artikel 311 sub 3 en sub 5 Sr en artikel 312 Sr	133
4.6	Conclusie	138
5	Het meewegen van niet (eerder) ten laste gelegde strafbare feiten bij de straftoemeting	138
5.1	Inleiding	138
5.2	Voeging ad informandum	140
5.2.1	Inleiding	140
5.2.2	Voeging ad informandum als vereenvoudigde vorm van afdoening van strafbare feiten	141
5.2.3	Vereisten voor afdoening ad informandum	143
5.3	Strafbare feiten als nadere uitwerking van de omstandigheden waaronder het bewezen verklaarde is begaan	145
5.4	De tenlastelegging van het grootschalig bezit van kinderporno	148
5.5	Conclusie	150
6	Consistentie tussen de besproken rechtsfiguren	151
6.1	Samenloop, gewoontedelicten en samengestelde delicten	151
6.2	Afsluiting en vooruitblik	154
III	BESTRAFFING MET INACHTNEMING VAN VEROORDELINGEN WEGENS EERDER BEGANE FEITEN	155
1	Inleiding	155
2	Modaliteiten voor strafverhoging wegens recidive	157
3	Rechtvaardiging voor strafverhoging bij recidive	159
3.1	Inleiding	159
3.2	Rechtvaardigingen voor strafverhoging wegens recidive in de literatuur	160
3.3	Rechtvaardigingen voor strafverhoging wegens recidive in de Nederlandse wetsgeschiedenis	163
3.3.1	Inleiding	163
3.3.2	Het Wetboek van Strafrecht van 1881	164
3.3.3	De wetwijziging van 2006	165
3.4	Conclusie	166

4	Recidive als wettelijke strafverhogingsgrond	167
4.1	De recidiveregeling in de artikelen 421-423 (oud) Sr	167
4.1.1	De ratio voor strafverhoging	167
4.1.2	Inhoud: de artikelen 421-423 (oud) Sr	168
4.2	Recidive als strafverhogingsgrond in het algemeen deel van het Wetboek van Strafrecht	169
4.2.1	De ratio voor strafverhoging	169
4.2.2	Strafmaximumverhoging bij artikel 43a Sr en proportionele vergelding	171
4.2.3	Inhoud: de artikelen 43a en 43b Sr	173
4.2.4	“Soortgelijke feiten” in de zin van artikel 43a Sr	175
4.2.5	Alleen verhoging van de maximum vrijheidsstraf bij recidive?	178
4.3	Delictspecifieke recidive	179
4.4	Recidive ten laste leggen?	182
4.5	Conclusie	184
5	Recidive als relevante factor in de strafvordering en straftoemeting	185
5.1	Inleiding	185
5.2	Recidive bij de straftoemeting	186
5.3	Recidive in de strafvordering	188
5.4	Afsluiting: losse eindjes?	190
6	De onherroepelijkheid van de eerdere veroordeling als voorwaarde voor strafverhoging wegens recidive	191
6.1	Niet-onherroepelijke veroordelingen tot reeds ten uitvoer gelegde straffen	191
6.2	Op welk moment moet de eerdere veroordeling onherroepelijk zijn?	193
6.2.1	Onherroepelijkheid ten tijde van het plegen van het bewezen verklaarde feit	193
6.2.2	Onherroepelijkheid ten tijde van de berechting	195
6.3	Het in aanmerking nemen van eerdere veroordelingen, recidive en samenloop	198
7	Veelplegers en meervoudige aansprakelijkstelling: de ISD-maatregel	201
7.1	Inleiding	201
7.2	De ISD-maatregel: achtergrond en doelstellingen	202
7.3	Het wettelijk kader	204
7.4	Het maatregelkarakter van de ISD en proportionaliteit	206
7.5	Toepassing van de ISD-maatregel in de praktijk	208
7.5.1	De Richtlijn strafvordering bij meerderjarige veelplegers	208
7.5.2	De ISD-maatregel in de praktijk	210
7.6	Conclusie	212

8	Recidive op consistente wijze in aanmerking nemen bij het bepalen van de straf	212
8.1	Inleiding	212
8.2	De rol van artikel 43a Sr in een consistent systeem van bestraffing na recidive	213
8.2.1	De waarde van artikel 43a Sr	213
8.2.2	De ISD-maatregel en strafverhoging wegens recidive	214
8.2.3	Een derde strafverhoging in geval van recidive?	215
8.2.3.1	Aansluiting bij artikel 43a Sr als uitgangspunt	215
8.2.3.2	Recidive en overstappen van strafmodaliteit	219
8.3	Afsluiting en vooruitblik	220
IV	BESCHERMING TEGEN MEERVOUDIGE AANSPRAKELIJKSTELLING	223
1	Inleiding	223
2	Ne bis in idem	224
2.1	Inleiding	224
2.2	Bescherming na aansprakelijkstelling door de strafrechter: artikel 68 Sr	227
2.2.1	De ratio van het ne bis in idem-beginsel zoals neergelegd in artikel 68 Sr	227
2.2.2	Geen vervolging na een onherroepelijk gewijsde van de rechter	229
2.2.3	Ne bis in idem en het gezag van gewijsde	231
2.3	Niet ten laste gelegde strafbare feiten en ne bis in idem	233
2.3.1	Aansprakelijkstelling door afdoening ad informandum	233
2.3.2	Strafbare feiten als nadere uitwerking van de omstandigheden waaronder het bewezen verklaarde is begaan: vervolging mogelijk?	234
2.4	Bescherming na aansprakelijkstelling door het openbaar ministerie: artikel 255a Sv	236
2.5	Bescherming na de oplegging van een bestuurlijke boete: artikel 243 lid 2 Sv	238
2.5.1	De achtergrond van het una via-beginsel	238
2.5.2	Artikel 5:44 Awb en artikel 243 lid 2 Sr	240
2.5.3	Het primaat van het openbaar ministerie	242
2.6	Strafrechtelijke vervolging na eerder sanctioneren, niet zijnde een bestuurlijke boete	244
2.6.1	Strafrechtelijke vervolging na de oplegging van een alcoholslotprogramma	244
2.6.2	Een uitzonderlijke situatie?	246
2.6.3	Strafrecht en tuchtrecht	247
2.7	Wegens hetzelfde feit (idem)	249
2.7.1	Inleiding	249
2.7.2	De wisselwerking tussen artikel 68 Sr en artikel 313 Sv en de invulling van het feitsbegrip	250

2.7.3	Idem in de rechtspraak van de Hoge Raad tot 1 februari 2011	253
2.7.4	Idem in de rechtspraak van de Hoge Raad vanaf 1 februari 2011	256
2.7.5	De samenhang tussen de juridische en de feitelijke component van idem en het verwijt	259
2.7.5.1	Samenhang tussen juridische en feitelijke component	259
2.7.5.2	Een uiteenlopende strekking, maar toch één verwijt?	261
2.7.5.3	Conclusie	262
2.7.6	Dwingt de rechtspraak van het EHRM en van het Hof van Justitie tot een andere uitleg van het feitsbegrip door de Hoge Raad?	263
2.7.6.1	Inleiding	263
2.7.6.2	Het feitsbegrip bij ne bis in idem in de rechtspraak van het EHRM	264
2.7.6.3	Het feitsbegrip bij ne bis in idem in de rechtspraak van het Hof van Justitie	267
2.7.6.4	Rechtspraak EHRM en Hof van Justitie over idem: consequenties voor het Nederlandse ne bis in idem?	269
2.8	Bescherming tegen een tweede vervolging (bis)	271
2.8.1	Inleiding	271
2.8.2	Bis in de rechtspraak van het EHRM	272
2.8.3	De invloed van de bis-vraag op het feitsbegrip	275
2.8.4	De gevolgen van de rechtspraak van het EHRM over bis voor het Nederlandse ne bis in idem en una via	276
2.9	Non bis in eundem hominem?	278
2.10	Afsluiting	281
3	Kwalificatie-uitsluitingsgronden	282
3.1	De verschillende functies van kwalificatie-uitsluitingsgronden	282
3.2	Het verwerven of voorhanden hebben van een uit eigen misdrijf afkomstig voorwerp	285
3.2.1	De introductie van een kwalificatie-uitsluitingsgrond bij witwassen	285
3.2.2	Eenvoudig (schuld)witwassen	288
3.3	Afsluiting	291
4	Specialiteit	292
4.1	Inleiding	292
4.2	Logische specialiteit	293
4.3	Systematische specialiteit en de bijzondere regeling	295
4.4	De verankering van de regeling over specialiteit in de wet	297
4.5	Afsluiting	298
5	Consistentie in bescherming tegen meervoudige aansprakelijkstelling	298

V	SYNTHESE	303
1	Inleiding	303
2	Eendaadse samenloop, voortgezette handeling en het ne bis in idem-beginsel	304
2.1	Inleiding	304
2.2	Vereenvoudiging van de samenloopregeling gewenst?	305
2.3	Enkelvoudige kwalificatie bij eendaadse samenloop	307
2.3.1	Geen meervoudige aansprakelijkstelling bij eendaadse samenloop	307
2.3.2	Bespreking van bezwaren tegen enkelvoudige kwalificatie bij eendaadse samenloop	312
2.3.3	Enkelvoudige kwalificatie bij eendaadse samenloop en specialiteit	314
2.4	Het feitsbegrip bij eendaadse samenloop en ne bis in idem	315
2.4.1	Het feitsbegrip bij eendaadse samenloop: één feit bij één verwijt	315
2.4.2	Het feitsbegrip bij ne bis in idem: een vergelijking van de verwijten	317
2.4.3	Verschillende contexten: gelijktijdige en niet-gelijktijdige vervolging	319
2.4.4	Consumptie van verwijten, eendaadse samenloop en ne bis in idem	320
2.4.5	Afsluiting: aandacht voor het aan de verdachte gemaakte verwijt in beide toetsingskaders	324
2.5	De voortgezette handeling: aanscherpen of afschaffen?	326
2.5.1	De positie van de voortgezette handeling	326
2.5.2	Aanscherping van de voortgezette handeling	327
2.5.3	Afschaffing van de voortgezette handeling	328
2.5.3.1	Meerdere gedragingen, toch eendaadse samenloop?	328
2.5.3.2	Ne bis in idem en meerdere gedragingen	331
2.5.4	Afsluiting	333
2.6	Voortdurende delicten, ne bis in idem en samenloop	333
2.7	Conclusie en aanbevelingen	335
3	Recidive, ne bis in idem en meerdaadse samenloop	338
3.1	Inleiding	338
3.2	Strafverhoging bij recidive en het ne bis in idem-beginsel	339
3.2.1	Strafverhoging bij recidive in beginsel gerechtvaardigd	339
3.2.2	Recidive twee keer in aanmerking nemen: de tenuitvoerlegging van voorwaardelijke straffen en de herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling	340
3.2.3	Tenuitvoerlegging van voorwaardelijke straf gaat vóór strafverhoging wegens recidive	344
3.2.4	De ISD-maatregel en ten uitvoer te leggen voorwaardelijke straffen	345

3.3	De afbakening tussen recidive en meerdaadse samenloop	346
3.3.1	Inleiding	346
3.3.2	Relativering van het onderscheid tussen recidive en meerdaadse samenloop	347
3.3.3	Onderscheid tussen recidive en meerdaadse samenloop gerechtvaardigd	349
3.3.4	Differentiatie binnen artikel 63 Sr	352
3.3.5	Artikel 63 Sr en de in aanmerking te nemen tussentijdse veroordelingen	354
3.3.6	Conclusie en aanbevelingen	358
3.4	De ISD-maatregel in het systeem van rechtsfiguren rondom meervoudige aansprakelijkstelling	359
3.5	Conclusie	361
4	Slotbeschouwing	362
4.1	Inleiding	362
4.2	Gelijktijdige berechting en bestraffing wegens meerdere strafbare feiten	362
4.3	Bestrafing met inachtneming van veroordelingen wegens eerder begane feiten	365
4.4	Bescherming tegen meervoudige aansprakelijkstelling	366
4.5	Slot: één systeem van rechtsfiguren rondom meervoudige aansprakelijkstelling	367
	Samenvatting	371
	Summary	379
	Trefwoordenregister	385
	Literatuur	389